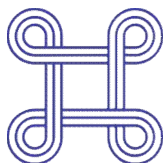

РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
ЈАВНО ПРЕТПРИЈАТИЕ ЗА ДРЖАВНИ ПАТИШТА

НАЦРТ

**Рамка за раселување (Resettlement Policy Framework - RPF)
за Програмата за рехабилитација на државни патишта,
финансирана од Светска Банка (проекти од првата година)**

Февруари 2014

Содржина

1. ВОВЕД И ОПИС НА ПРОЕКТОТ	4
2. ПРАВНА И ПОЛИТИЧКА РАМКА.....	5
2.1 МАКЕДОНСКИ ЗАКОНИ И РЕГУЛАТИВИ ЗА ОТКУП НА ЗЕМЈИШТЕ И РАСЕЛУВАЊЕ	5
2.2 БАРАЊА ЗА ПРИНУДНО РАСЕЛУВАЊЕ ПОД ПОЛИТИКИ ЗА ПРИНУДНО РАСЕЛУВАЊЕ НА СВЕТСКА БАНКА (ОП 4.12)).....	9
2.3 АНАЛИЗИ НА ПРОПУСТИ - МАКЕДОНСКИТЕ ЗАКОНИ ЗА ЕКСПРОПРИЈАЦИЈА И ЗАШТИТНИ ПОЛИТИКИ НА СВЕТСКА БАНКА.....	10
2.4 СПОРЕДБА НА МАКЕДОНСКИТЕ ЗАКОНИ И ПОЛИТИКА НА БАРАЊА НА СВЕТСКА БАНКА	14
2.5 ПРИНЦИПИ И ПРОЦЕДУРИ ЗА ОТКУП НА ЗЕМЈИШТЕ ДОНЕСЕНИ ВО ОВАА РАМКОВНА ПОЛИТИКА ЗА РАСЕЛУВАЊЕ	17
3. НАДОМЕСТ ЗА ПОДОБНОСТ И ПРАВА	18
4. КОНСУЛТАЦИЈЕ СО ЈАВНОСТА, УЧЕСТВО И ОБЈАВУВАЊЕ НА ДОКУМЕНТИТЕ.....	20
5. МЕХАНИЗАМ ЗА ЖАЛБИ	20
6. МОНИТОРИНГ И ИЗВЕСТУВАЊЕ	21
6.1 МОНИТОРИНГ	21
6.2 ИЗВЕСТУВАЊЕ.....	22
7. СТРУКТУРА НА АКЦИОНИОТ ПЛАН ЗА РАСЕЛУВАЊЕ (АПР)	22
8. ЗАКЛУЧОК.....	23

Листа на кратенки

РМ - РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ВРМ- ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА

ЈПДП - ЈАВНО ПРЕТПРИАТИЕ ЗА ДРЖАВНИ ПАТИШТА

МЖСПП - Министерство за животна средина и просторно планирање

РР - Рамка за раселување

АПР - Акционен план за преселување

ЗЛ - Засегнати лица од проектот

ОЗП - откуп на земјиште и преселување

СБ - Светска Банка

ОП - Оперативни политики

БП - Банкарски процедури

СИ - Стандарди за изведба

ЗС - Засегнати страни

ЗД - засегнати домаќинства

1. Вовед и опис на проектот

Патната мрежа во Република Македонија изнесува 3781 км регионални патишта и 8496 км локални патишта и се смета дека соодветно го покрива поголемиот дел од земјата. Сепак, условите на патната мрежа се под стандардите кои се користат во Европските патни мрежи и во сите соседни земји.

Владата на Р.Македонија има намера да добие заем/кредит од Светска Банка (СБ) во врска со Програма за рехабилитација на македонските регионални и магистрални патишта.

Програмата/проектите ќе бидат реализирани од страна на Јавното претпријатие за државни патишта (ЈПДП) под покровителство на Министерството за транспорт и врски.

Рехабилитацијата на некои патни делници треба да вклучува и санација на тротоари, дренажа, мали поправки на мостови и инсталација опрема и знаци за безбедност на патиштата. Во првата година на Програмата се очекува да се спроведе рехабилитација на најмалку 3 различни патни делници во должина од приближно 42 km познати како "под проекти":

- Рехабилитација на магистрален пат А3 од Битола до Макази (16km);
- Рехабилитација на магистрален пат А3 од Ресен кон Буково (10,5 km).
- Рехабилитација на регионалниот пат Р1202 од Бошков Мост до Дебар (8,5 km).

На делницата Ресен - Буково (постојан пат со приближна должина од 10,5 км) од државен пат А3 (стара ознака М5) огромна штета е утврдена од надзорните инженери од ЈПДП и Јавното претпријатие за одржување и заштита на магистралните и регионалните патишта "Македонија пат". Всушност постои значителни прекини на патната мрежа по должина. Од наведените причини беше одлучено да се спроведе подобрување на овој дел од патот А3, соодветна рехабилитација на следните аспекти на постоечкиот коловоз: структура, димензии и конструктивни детали. Почетокот на делницата Ресен - Буково е на планинскиот премин Буково (км 28 + 903 за А3), а крајот е на влезот од селото Јанковец.

Рехабилитација на регионалниот пат Р1202 од Бошков Мост до Дебар (8,5 km). Делницата почнува на раскрсницата од патот Р1202 со Р2246 (км 45 + 475), а завршува на влезот на градот Дебар. На оваа делница исто така беше утврдено значително оштетување. Избрани патни правци се наоѓаат во 2 соседни региони на Република Македонија (Југозападниот регион и регионот на Пелагонија).

Според функционалноста и намената, овие патишта служат за:

- Магистрални и регионални поврзувања на патната инфраструктура (населби во регионот);
- Испораки на стоки и материјали;
- Да обезбедат простор за регионално поврзување во континуитет на поширокиот регион во овој дел на државата.

Активностите на овие проекти опфаќаат рехабилитација на постоечките патишта во двете насоки. Тие треба да обезбедат оптимално решение и подобрување на техничките и користни карактеристики ориентирани кон безбеден, брз, економски и удобен патен сообраќај и после рехабилитацијата на овие делници, карактеристиките на патиштата ќе бидат подобрени. Транзит транспортот ќе функционира подобро отколку во минатото, а тоа ќе придонесе за промовирањето

на трговијата и економските односи, како и подобрување на безбедноста во сообраќајот на населението кое живее во тие два региони.

Оперативната политика на Светска банка О.П.4.12 за Принудно раселување вклучува можност да се ублажат влијанијата како резултат на проектните активности. Принудното раселување може да предизвика сериозни долгорочни потешкотии, осиромашување и штети на околината освен ако соодветни мерки не се испланираат внимателно и не се спроведат. За да се одговори на влијанието, заемопримачот (ЈПДП) подготвува План за раселување или Рамковна политика за раселување.

Ако влијанијата вклучуваат физичко раселување, Планот за раселување или Рамката за раселување вклучуваат мерки кои ќе ја обезбедат предвидената помош за раселените лица (како на пример паричен надоместок за раселувањето) за време на преселувањето и обезбедени се станбени домување, или места за домување или пак ако е побарано земјоделски имоти за кои комбинацијата на производствениот потенцијал, локациските предности и други фактори се најмалку еквивалентни на предностите од стариот имот. Тековните проектни активности предвидуваат рехабилитација на горенаведените патни правци во првата година на финансирање на програмата за рехабилитација на патиштата додека трае проектот инема да има потреба за откупот на земјиште и / или процес на раселување и експропријација. Туку само Рамковна политика за раселување треба да биде подготвена. Рамковната политика за раселување е една од најважните документи од "заштитна политика" и нејзината улога е да биде рамка за некои други несакани, привремени или постојани откупи на земјиштето или принудно раселување предизвикано од проектите за време на активностите на рехабилитација од програмата за рехабилитација.

Рамковната политика за преселување е подготвена да се прилагоди на законите на Република Македонија во прилог на барањата на Светската банка (СБ) - Меѓународната банка за обнова и развој (IBRD).

Документот ги содржи македонската регулатива и регулативата на Светската банка за прашања за откуп на земјиште и раселување имајќи ги во предвид најдобрите меѓународни практики. Документот подготвен од Јавното претпријатие за државни патишта е општа рамковно упатство за да се обезбеди разгледување на интересите на сите инволвирани страни и проблематични прашања кои би се појавиле од нив и воведување на таквиот став дека повеќето строги и разумни барања на која било страна ќе се разгледуваат со должно внимание и ќе бидат земени во предвид.

Рамковната политика за раселување ги дефинира постапките на принуден откуп на земјиште, раселување, исто така, поставува цели, принципи, надомест, права, правни рамки, консултации, процедури и механизми за надомест за време на процесот на рехабилитацијата на горенаведените патишта.

2. Правна и политичка рамка

2.1 Македонските закони и регулативи за откуп на земјиште и раселување

Во Република Македонија, со актите дадени подолу се регулираат прашањата за добивање права на државна сопственост, на земјишта во приватна сопственост заради јавните потреби кои произлегуваат од градежни активности на патиштата:

- Закон за експропријација ("Службен весник на Република Македонија" бр 95/12, 131/12, 24/13);
- Законот за катастарска сопственост ("Службен весник на Република Македонија" 40/08, 158/10, 51/11);
- Законот за премер и катастарско земјиште ("Службен весник на Република Македонија" 34/72, 13/78);
- Закон за сопственост и други стварни права ("Службен весник на Република Македонија" 18/01);
- Закон за постапување по претставки и предлози ("Службен весник на Република Македонија" бр 82/2008, 13/13.);
- Правилник за начинот на постапување по претставки и предлози ("Службен весник на Република Македонија" бр 9/2.);
- Закон за јавни патишта ("Службен весник на Република Македонија" бр 84/08;. 52/09; 114/09, 23/11; 168/12);
- Закон за градење (Службен весник на Република Македонија "бр 130/09;. 124/2010, 18/11; 36/11, 54/11; 144/12; 13/13, 25/13 и 79/13)

Македонското законодавство се занимава со присилно раселување и промена на живеалиштето под својата правна рамка за експропријација, со основен поим дека на сопствениците на имот треба да им се компензираат нивните загуби, најчесто во монетарна смисла (пари).

Под условите на надомест, сопствениците на имот се очекува да бидат во можност да се здобијат со нови имоти и да се населат или повторно да ги воспостават нивните бизниси на другите локации. Сепак, ова често е нејасен процес и на луѓето генерално им е потребна дополнителна помош за обнова и/или подобрување на нивниот животен стандард, особено кога се работи за случај кога засегнатото население вклучува ранливи групи. Најтешките и предизвикувачки случаи се оние кои не поседуваат имотен лист за земјата што ја заземаат. Законот за експропријација ги призна засегнатите луѓе кои имаат формални законски права, меѓутоа, оние без законско право немаат право на надомест на штета.

Законот за експропријација ("Службен весник на Република Македонија" No.95/12, 131/12, 24/13) ја уредува постапката за експропријација на имотот за проекти кои се од јавен интерес и поврзани права за недвижности (недвижен имот). Рехабилитацијата на патните делници припаѓа под проект од национален / јавен интерес. Правно оправдување за тоа зошто проектот е од јавен интерес се поднесува заедно со барањето за експропријација (како дел од истиот процес), од корисникот на експропријацијата. Оправданоста се доставува до релевантните канцеларии за имотно-правни работи кои го раководат проектот. Според македонскиот Закон за експропријација, надоместот не може да биде понизок од пазарната вредност на погодените имоти'; надоместот се оценува според неодамнешните пазарни трансакции во соседните области.

Јавен интерес утврден со овој закон е управувањето, рационално користење и хуманизацијата на просторот, заштита на животната средина од страна на градежни објекти и изведување на работи од значење за државата и на единиците на локалната самоуправа, предвидени со актите за планирање на просторот.

За експроприраниот имот мора да се воведи фер надомест што не е дозволено да биде понизок од пазарната вредност на имотот. Пазарната вредност на имотот се одредува со условите дефинирани во овој закон, во согласност со методологијата, правилата и стандардите во согласност со Законот на проценување. Правото да се бара надоместок за експроприраниот имот не застарува.

Надоместокот за експроприраната недвижност и трошоците на постапката паѓаат на товар на предлагачот на експропријацијата.

Предлогот за експропријација се поднесува од страна на Република Македонија или од страна на единиците на локалната самоуправа, односно Градот Скопје (предлагач на експропријација), од страна на претходната иницијатива на правното лице кое има намера да го реализира јавниот интерес. Предлогот е доставен до владината управа надлежна за имотно - правни прашања (Орган за експропријација).

Во случај на експропријација заради остварување на јавниот интерес, предлогот за експропријација се поднесува од страна на Република Македонија во Државното правобранителство на Република Македонија, кој исто така ги застапува јавните претпријатија, фондовите, агенциите, оддели, јавни установи, трговски друштва и другите институции основани од Владата.

Органот за експропријација, по предлогот за експропријација, закажува расправа каде се поканети сопственикот на имотот или на имателите на други имотни права на имотот што е предмет на експропријација и предлагачот на експропријацијата. На расправата се утврдува дека постои јавен интерес, правото на сопственост и други имотни права, како и видот и висината на надоместокот и други факти и околности релевантни за процесот на експропријација.

Органот мора по поднесувањето на предлогот за експропријација на сопственикот на имотот или на имателите на други имотни права на сопственост, да закаже и одржи расправа за предлогот во рок од 15 дена од поднесувањето на предлогот до сопственикот на имот или носителите на други имотни права на сопственост.

Расправата може да заврши со договор за компензација (плаќање во пари или обезбедување на други соодветни имоти), висината на надоместокот доколку се утврди во пари, како и роковите за плаќање. Овој договор има својство на извршна исправа и со потпишувањето на договорот процесот на експропријација и постапката за утврдување на надоместок се смета како завршена и комплетирана.

Ако не се постигне договор, Органот за експропријација потпирајќи се на фактите утврдени во постапката ќе донесе Решение за експропријација. Одлуката за експропријација може да се оспори со поднесување на тужба до Управниот суд во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Пазарната вредност на експроприраната недвижност и на имотот што е даден како надоместокот се определува од страна на овластени оценувачи согласно Законот за оценување. Надоместок за експроприраниот имот обично се утврдува во финансиски средства освен ако поранешниот сопственик или носителите на други имотни права и предлагачот на експропријацијата се договорот поинаку.

Сопственикот на имотот, корисниците на земјиштето и станарите имаат право на надоместок за култури, шуми и овошје на земјиштето, ако не се влезени во пазарната цена на земјиштето.

Сопственикот на имотот во процесот на експропријација нема право на надомест за инвестициите направени по датумот на договор за експропријација.

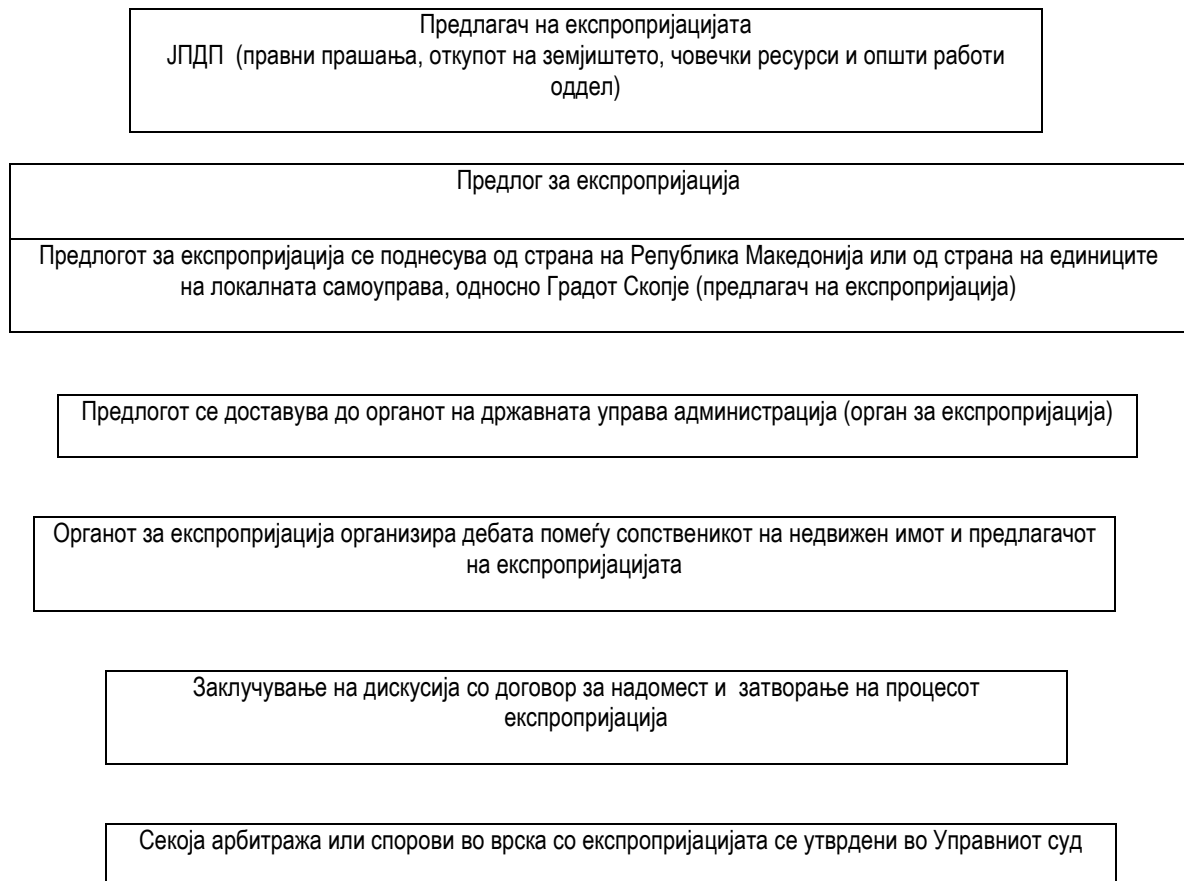
Ако друг имот се нуди како замена за експроприраниот имот, тоа треба да има иста вредност како експроприраниот имот. Ако постои разлика меѓу вредноста на имотот даден и земен, страната која ја добила разликата ќе му плати на оштетениот за разликата во вредностите.

Предлагачот на експропријацијата и сопственикот на имотот што е предмет на експропријација може да постигнат договор за обесштетување пред почетокот на важење на одлуката за експропријација. Ако таков договор не се постигне органот за експропријација е должен во рок од 8 дена по одлуката за експропријација, да закаже рочиште за утврдување на надоместокот на средства.

Ако по сослушувањето не постои договор за средствата и методот на компензација органот во рок од 8 дена по сослушувањето, ќе го достави случајот со сите документи до надлежниот суд за утврдување на надоместок.

Министерството за земјоделство, шумарство и водостопанство ќе го изнајми и владиното земјоделско земјиште во сопственост на станарите. Ова министерство во текот на процесот на трансформација на земјоделското во градежно земјиште го раскине договорот со закупецот и потпишуванов со истите услови како претходно, Јавното Претпријатие за Државни Патишта (ЈПДП) ќе ги компензира овие станари, со користење на истата методологија за надоместок како за сопствениците на земјиштето.

Фази на процесот експропријација се прикажани во следната табела:

Табела 1 Процес на експропријациј според националното законодавство

2.2 Барања за принудно раселување под политики за принудно раселување на Светска Банка (ОП 4.12)

Политиката за принудно раселување на Светската банка ОП 4.12 принудно раселување е основана врз следниве принципи:

- принудното раселување треба да се избегне или барем да се минимизира;
- одредбите за надомест/рехабилитација ќе обезбедат одржување на стандардите на живеење на погодените лица од проектот¹;
- Погодените лица треба да бидат целосно информирани и консултирани за н опциите за надоместок за имот и раселување;
- Социо-економските институции на погодените лица треба да бидат поддржани / икористени колку што е можно повеќе;
- надоместок ќе се врши со еднакви разгледувања на жените и мажите;
- недостиг на имотен лист не треба да биде пречка за надомест на штета и/или реконструкција;

- Посебно внимание треба да се посвети на домаќинства водени од жени и други ранливи групи, како што се домородните народи и соодветна помош треба да биде обезбедена за да им се помогне да се подобри нивниот статус.

2.3 **Анализи на пропусти - македонските закони за експропријација и заштитни политики на Светска банка**

Македонското законодавство за експропријација

Македонското законодавство го покрива присилното раселување и враќањето на претходниот начин на живот во согласност со законската рамка за експропријација, со основен став дека на сопствениците на имот треба да им се надомести за загубите, најчесто практично.

Според условите за надомест, од сопствениците на имот се очекува да може да купат нов имот и да се преселат и/или повторно да ја воспостават својата дејност на други локации. Меѓутоа, ова често не е јасен процес и обично на луѓето им треба дополнителна помош за воспоставување и/или подобрување на стандардот на живот. Конкретен случај е кога засегнатото население вклучува ранливи групи. Најтешките случаи и предизвици ги вклучуваат оние кои не поседуваат законски имотен лист за земјиштето што го зафаќаат. Законот за експропријација ги признава засегнатите лица кои имаат формални законски права додека оние без законски имотен лист немаат право на надомест.

Законот за експропријација ("Службен весник на Република Македонија" бр. 33/95, 20/98, 40/99, 31/03, 46/05, 10/08, 106/08, 76/10) ја уредува постапката за експропријација на имот за проекти од јавен интерес и поврзаните права за недвижен имот. Изградба на железничка линија потпаѓа под проект од национален интерес.

Правилно образложение за тоа зошто се верува дека проектот е од јавен интерес се поднесува заедно со барање за експропријација (како дел од истиот процес), од страна на корисникот на експропријацијата. Образложението се поднесува до релевантните служби за имотно-правни работи коишто управуваат со проектот.

Според македонскиот Закон за експропријација, надоместот не смее да биде понизок од пазарната цена на засегнатиот имот; надоместот се проценува во однос на скорешни пазарни трансакции во соседните области. Според законот, надоместот може да се обезбеди во форма на замена на имот или парично. Македонскиот закон овозможува надомест за загубата, добивката/приходот засегнатата дејност, доколку тие се настанати како резултат на експропријација.

Барања на светска банка

Барањата на Светската банка во однос на принудно раселување е покриена со ОП 4.12. Оваа политика има можност да се обрати и да се ублажат ризиците на осиромашување луѓето се соочуваат со осиромашување кога нивните продуктивни средства или извори на приходи се изгубени; луѓе се преселени во средини каде што нивните продуктивни вештини може да биде помалку применливи и конкуренцијата за ресурси поголема; институциите во заедницата и социјалните мрежи се ослабени; роднинските групи се дисперзирани а културниот идентитет, традиционалните власти, и потенцијал за меѓусебна помош се намалени или изгубени.

Главните точки на ОП 4.12 се следниве:

- принудно раселување треба да се избегнува каде што е можно , или минимизира, истражувајќи ги сите остварливи алтернативи за дизајн на проектот;
- кога не е можно да се избегне раселување, активностите за преселување треба да се направат и одржат програми што се со одржлив развој, обезбедување доволно инвестиции и ресурси за да им се овозможи на раселените лица од проектот да ги споделат придобивките од проектот .

Раселените лица треба да бидат консултирани и треба да имаат можност да учествуваат во планирањето и спроведувањето на програмите за преселување:

- на раселените лица треба да им се помогне во нивните напори да им се подобри нивната благосостојба и стандардите на живеење или барем да ги врати , во реални услови, да се пре -поместување нивоа или да нивоа кои преовладуваат пред почетокот на имплементацијата на проектот, без разлика кој е поголем.

Оваа политика се однесува на сите компоненти на проектот што резултира со присилно преселување, без оглед на изворот на финансирање.

Да се постигнат целите на оваа политика, посебно внимание се посветува на потребите на ранливите групи меѓу оние раселени , особено оние под линијата на сиромаштијата, Безимотните , стари лица, жени и деца, етнички малцинства, етнички малцинства или други раселени лица кои не можат да бидат заштитени со надоместок преку националното законодавство

Главните празнини помеѓу националната правна рамка за експропријација во Македонија и Светска банка за заштитни политики се опишани подолу. Целосна анализа за главните празнини се подготвени од страна на СБ е прикажан во Табела 1 .

Присилно раселување

Терминот принудно раселување се однесува на физичко и економско раселување. Раселувањето може да биде целосно, делумно, трајно или привремено.

Македонското законодавство во целина, вклучувајќи го и Законот за експропријација на Република Македонија , не го признава терминот принудно раселување. Сепак, терминологија за експропријација вклучува преселување.

Прашања поврзани со откупот на земјиштето од јавен интерес се уредени со Законот за експропријација на Република Македонија.

Обем на влијание

Алтернативни проекти се разгледуваат за да се избегне или барем минимизираат физички и / или економски раселувања, со балансирање на животната средина, социјални и финансиски трошоци и придобивки.

Не постојат законски барања во македонското законодавство за избегнување или барем минимизирање физички и / или економски раселувања. .

Сепак, Законот за просторно и урбанистичко планирање, вели дека целта на таквото планирање е да се подобрат животните и работните услови на граѓаните.

Процес на планирање

Спроведување на попис и социо-економски проценки во погодената област е со цел да се идентификуваат лицата кои ќе бидат раселени и да се одреди кои ќе бидат подобни за надомест и помош.

Во согласност со Законот за експропријација, барањето за утврдување на јавниот интерес, а потоа предлогот за експропријација, треба да содржи детален список на земјиште и што треба да се експроприра, нивната локација и информации за поединци кои имаат формален законски права на овие својства.

Надомест на трошоците за замена

Пазарната вредност на експроприраната недвижност и на имотот што е даден како надоместокот се определува од страна на овластени оценувачи согласно Законот за процена. Надоместок за експроприраниот имот обично се утврдува во финансиски средства ако поранешниот сопственик или носителите на други имотни права и предлагачот на експропријацијата се договорот поинаку.

Сопственикот на имотот што се експроприра има право на надоместок на култури, шумите и овошје на земјата, ако не влезе во пазарната цена на земјиштето.

Сопственикот на имотот во процесот на експропријација нема право на надомест за инвестициите направени по датумот на поднесувањето на предлогот за експропријација.

Ако друг имот се нуди како замена за експроприраната недвижност, тоа треба да биде со иста вредност како експроприраниот имот. Ако постои разлика меѓу вредноста на имотот даден и однесен. Страната со повисока разлика ќе ја плати на оштетениот разликата во вредностите.

Предлагачот на експропријацијата и сопственикот на имотот што е предмет на експропријација може да постигнат договор за компензација до правосилноста на одлуката за експропријација. Ако таков договор не се постигне, органот за експропријација е должен во рок од 8 дена по одлуката за експропријација, да закаже рочиште за утврдување на надоместокот средства.

Ако по сослушувањето не постои договор за начинот и методот за компензација, органот е должен во рок од 8 дена по сослушувањето, случајот со сите документи да го достави до надлежниот суд за утврдување на надоместок.

Временски интервал за надоместокот

Компензација (алтернативно домување и/или паричен надоместок) мора да бидат обезбедени пред преселбата, според оперативните политики и банкарски Процедури за социјалните прашања 4.12.

Во согласност со законот за експропријација, услов за да започнете експропријација е банкарска гаранција во комерцијална банка (или во случај на органите на власта, доказ за средствата распределени во буџетот) во проценетиот вкупен износ за плаќање. Компензација мора да се плати/обезбедена во рок од 15 дена од денот кога договорот за компензација е потпишан или одлуката за надомест стана конечна.

Постапка за поплаки

Механизмите за поплаки ќе бидат поставени што е можно порано во процесот, за да се примаат и праќаат навремено во специфични ситуации за надомест на штета и преселување кои се покренати од страна на раселените лица и / или членови на заедниците-домаќини, вклучувајќи механизми на ресурси дизајнирани да ги решат споровите на непристрасен начин, според социјални заштитни политики на Светската банка .

Според Закон за експропријација ("Службен весник на Република Македонија" No.95/12, 131/12, 24/13) ако договорот не се постигне со органот за експропријација, потпирајќи се на фактите утврдени во постапката ќе се донесе решение за експропријација. Одлуката за експропријација може да се поднесе до Управниот суд во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.

Јавни консултации и обелоденување на информации

Јавното претпријатие за државни патишта треба да ги сумираат информациите содржани во Акциониот план за раселување со јавно објавување за да се осигураат дека засегнатите луѓе ќе ги разберат постапките за надомест на штета и да знаат што да очекуваат во различните фази на проектот (на пример, кога понудата ќе биде направен за нив, колку долго тие ќе треба да одговорат, процедури, жалба, законските процедури кои што треба да се следат доколку преговорите не успеат).

Консултациите ќе продолжат во текот на спроведувањето, следењето и евалуацијата на исплата на отштета и раселување. .

Оние кои имаат формални законски права се информирани во текот на процесот на експропријација (т.е. дека барањето за експропријација е поднесено), пред одлуката за експропријација да е донесена општинската канцеларија задолжена за експропријација мора да го покани засегнатото лице со формални законски права на состанок за да ги презентираат сите факти кои можат да бидат релевантни за експропријација.

Законот не вклучува посебни барања за организирање консултации и помош при преселба за ранливите групи. За време на пописот, потребно е да се идентификуваат ранливите групи и да се проценат нивните потреби во врска со помошта при раселување и преселба.

Ранливи групи

Како и сите други засегнати лица, мора да бидат вклучени во целисходни консултации во врска со опциите за раселување и помош. Сепак, консултациите со ранливите групи може да бараат посебен пристап што ќе им овозможи подеднакво да учествуваат во процесот (т.е. вклучување на социјални работници, користење на различен јазик, или спроведување на консултациите на пристапно место за лица со инвалидност, во одреден дел од денот кога, на пример може да дојдат засегнатите самохрани родители, итн.).

Лица без формални права

Македонскиот закон не признава лица кои немаат формална законска сопственост, па затоа, не предвидува обезбедување адекватно домување со безбедност за престој за оваа категорија засегнати лица. Согласно со ОП 4.12 пописот на лица принудно раселени треба да ги опфати во една од следниве категории:

- оние кои имаат формални законски права на земјиштето (вклучувајќи вообичаени и традиционални права признаени според законите на земјата);
- оние кои немаат формални законски права на земјиште во времето на започнување на пописот, но им е признаено право на земјиште или средства - под услов таквите тврдења да се признати согласно законите на земјата или да стане признати низ процесот идентификувани во планот за преселување;
- оние кои немаат препознатливи законско право или право на земјиште што ја заземаат.

Треба да се земат во предвид и :

- Категорија 2 – оние кои немаат формални права на земјиштето, но кои имаат побарувања во однос на земјиштето што се признава според националното право;
- Категорија 3 – оние кои немаат признати законски права или побарувања во однос на земјиштето што го зафаќаат, и не се признати според закон.

На категоријата 2 треба да и се обезбеди помош за стекнување формален законски статус пред експропријацијата. За категоријата 3 во случај на физичко раселување, мора да се обезбеди некаква форма на социјално домување.

2.4 Споредба на македонските закони и политиката на барања на СБ

Заштитни мерки на политиката на присилно раселување на СБ го дополнува македонското законодавство / регулативи со дополнителни барања во врска со (i) економска обнова на сите засегнати луѓе (вклучувајќи ги и оние кои немаат правни / формалните права на средствата стекнати од страна на проектот), (ii) обезбедување на отштети за губење на бизнис и приход, (iii) и обезбедување на посебни надоместоци за покривање трошоци на засегнати луѓе / погодени куќи за време на процесот на раселување или покривање на посебните потреби на сериозно погодени или ранливи засегнати луѓе / погодени куќи. .

Исто така, законодавството на Република Македонија не бара никакви посебни мерки во однос на потребата да се подготви План за преселување врз основа на детални јавни консултации. Разликите помеѓу македонските закони/прописи и политиката на Светска Банка се наведени во Табела 1.

Табела 2 Компарација на Македнското законодавство со барањата на СБ

Теми	Барања на СБ	Македонска легислатива	Анализи на пропусти - македонските закони за експропријација и заштитни политики на Светска банка
Опсег на влијание	Разгледување на изводливи алтернативни проекти заради избегнување или барем за минимизирање на физичко и/или економско раселување, истовремено балансирајќи ги еколошките, социјалните и финансиските трошоци и придобивки.	Не постојат законски барања во македонското законодавство за избегнување или барем минимизирање физички и / или економски поместување. Сепак, Законот за просторно и урбанистичко планирање вели дека целта на таквото планирање е да се подобрат животните и работните услови за граѓаните.	Ова не е релевантно за оваа програма, бидејќи програмата е за рехабилитација на патот.
Процес на планирање	Спроведување на пописот и основната социо-економски проценка во погодената област, да се идентификуваат лицата кои ќе бидат раселени и да се одреди кои ќе бидат прифатливи за компензација и помош. Подготовка на Акциски план за преселување.	Во согласност со Законот за експропријација, барањето за утврдување на јавниот интерес, а потоа предлогот за експропријација, треба да содржи детален список на имот што треба да се експроприра, неговата локација, информации за поединци кои имаат формални законски права на овие својства.	Спроведувањето на пописот / истражување и развој на План за раселување за секој проект кој бара откуп на земјиште (физички или економски раселувања) е потребно. Овој процес треба да ги обезбеди сите категории на погодени луѓе (не само оние со формални законски права) да се информирани и консултирани во смислен начин. Ако се идентификуваните ранливи групи во текот на истражувањето, може да биде потребно да се направи посебни одредби за нивно вклучување во процесот на консултаци.
Надомест на трошоците за замена	Надоместок за изгубените средства ќе бидат обезбедени на трошоците за замена, обично се пресметува како пазарна вредност на средствата плус трансакциските трошоци поврзани со наплата такви средства (регистрација и трансфер даноци). Амортизација на структури и средства не треба да бидат земени во предвид.	Надомест на штета согласно законот за експропријација се одредува во согласност со преовладувачката пазарна цена по земајќи ги во предвид вредноста на земјиштето, трошоците на конструкции (станбени и деловни) и инсталации, култури, шумско земјиште и дрва.	Планот за раселување треба да ги опише начинот на проценка во детали и да одреди кој надоместок ќе вклучува трошоци за регистрација во канцеларија на Катастар или други релевантни административни такси и / или пренос на даноци. Амортизација на структури и средства не треба да бидат земени во предвид за време на оценки
Време на надоместокот	Компензација (алтернативно домување и / или паричен надоместок) мора да бидат обезбедени пред раселувањето.	Во согласност со законот за експропријација, услов за да започнете експропријација е банкарска гаранција во комерцијална банка (или во случај на органите на власта, доказ за средствата распределени во буџетот) во проценетиот вкупен износ за	

		плаќање. Компензација мора да се плати / обезбедена во рок од 15 дена од денот кога договорот за компензација е потпишан или одлуката за надомест стане конечна.	
Постапка на поплаки	Механизми за поплаки ќе бидат поставени што е можно порано во процесот, да се примаат и адресираат навремено за надомест на штета и раселување кои се покренати од страна на раселените лица и / или членови на заедниците-домаќини, вклучувајќи ресурси механизам дизајниран да ги решат споровите на непристрасен начин.	Според Закон за експропријација ("Службен весник на Република Македонија" Бр.95/12, 131/12, 24/13) ако договорот не се постигне експропријација орган, потпирајќи се на фактите утврдени во постапката ќе донесе решение за експропријација. Одлуката за експропријација може да се поднесе тужба до Управниот суд во рок од 15 дена од денот на приемот на решението.	Јавното претпријатие за државни патишта (ЈГДП) има веќе добро воспоставен систем за одлучување по жалбите. Луѓе погодени од проектот ќе бидат во можност да ги достават жалби директно со ЈГДП или писмено до Изведувачот .
Јавна консултација и објава на документи	Клиентот треба да ги сумира информациите содржани во Акциониот план за раселување за јавно објавување да се осигура дека погодените луѓе ја разбрале постапките за надомест на штета и да знаат што да очекуваат во различните фази на проектот (на пример, кога понудата ќе биде направен за нив, колку долго тие ќе треба да се одговори, процедури жалба, законските процедури за да се следи и доколку преговорите не успеат). Консултации ќе продолжат во текот на спроведувањето, следењето и евалуацијата на исплата на отштета и преселување.	Оние кои имаат формален законски права се информирани во текот на процесот на експропријација (т.е. дека барањето за експропријација е поднесена), пред одлуката за експропријација е донесен, општинската канцеларија во задолжен за експропријација мора да покани на засегнатото лице со формални законски права на состанок за да ги презентираат сите факти кои можат да бидат релевантни за експропријација	Планови за консултации со сите луѓе погодени од проектот, вклучувајќи домаќинства треба да биде со нив и инкорпорирани во Акциониот план за раселување.
Ранливи групи	Акциониот план за раселување треба да ги зема во предвид сите поединци и групи кои можат да бидат ранливи - консултации и помош .	Законот не содржи посебни барања за организирање консултации и помош при раселување за ранливите групи.	За време на пописот, неопходно е да се идентификуваат ранливите групи и проценат нивните потреби поврзани со помош за преселување и релокација, вклучувајќи и пристап до одредени услуги.
Луѓе без формални права	Раселените лица можат да се класифицираат во една од следните три групи: оние кои имаат формални законски права на земјиштето, оние кои немаат формални законски права за времето кога почнува пописот, оние кои немаат препознатливо законско право или право на земјиште што го окупираат.	Македонскиот закон не признава лица кои немаат формални законски назив и затоа не предвидува обезбедување на соодветно домување со сигурноста на работното место за оваа категорија на погодените луѓе	Пописот треба да се земаат предвид: Категорија 2 - оние кои немаат формални права на земјиштето, но кои имаат барање до земјата, која е призната според националното право; и Категорија 3 - оние кои немаат препознатливи законски права или тврдат дека земјиштето на кое тие заземаат, и не се признаени со

			закон. Помош треба да биде обезбедена за категорија 2 да се здобијат со формален законски статус пред експропријацијата. За категорија 3, во случај на физичко раселување, мора да се обезбеди некаква форма на социјални станови. Меѓутоа, во овој проект нема да има раселување, бидејќи на програмата ќе финансира рехабилитација. Така нема да има погодените лица кои потпаѓаат под категоријата 3.
--	--	--	---

2.5 Принципи и процедури за откуп на земјиште донесени во оваа рамковна политика за раселување

Општата цел на проектот во однос на стекнување на земјиште и имот е да им се помогне на погодените лица од проектот во враќање на нивната егзистенција најмалку на ниво еднакво на нивото на пред-проектот. Одредени принципи кои се применуваат вклучуваат:

- При Рехабилитацијата на патот да се избегнат станбени области каде што е можно за да се минимизира физичко раселување на луѓе, и избраните траси да минимизираат експропријација на приватно и продуктивно земјоделско земјиште;

- Да се прифатат стандарди на дизајн со кои ќе се минимизира потребата да се наметне користење на земјиштето со ограничувања на соседните области;

- Да се развијат фер и транспарентни процедури, како што е дефинирано во Матрица во оваа Рамка за раселување, за да се утврди надомест за (i) привремено губење на земјиште / имот за време на изградбата, (ii) постојано стекнување на земјиштето и имотот, и (iii) ограничувања на употреба на земјиште кое може да се примени области се граничи со коридорот;

- Да се стекне со земјиште (или право на користење на земјиштето) преку договори склучени и со употреба на силата на еминентен домен само како последно средство;

- По завршувањето на рехабилитација, да се врати земјиштето во неговата оригинална состојба во случај на привремен прекин да се овозможи земјопоседници / корисници / закупници да продолжат со пред-проектот;

- засегнатите лица и заедници треба да бидат целосно информирани за проектот, процесот кој ќе се следи за да се здобијат со компензација на земјата, и нивните сродни права и можности за надомест на штета;

- Осигурајте се дека поплаките на засегнатите луѓе од проектот може да имаат соодветни решенија во согласност со принципите утврдени со оваа Рамка за раселување бидат користени.

- Сите луѓе засегнати од проектот (ЗЛП), без оглед на правниот статус на имотот, ќе добијат поддршка од различни видови, според принципите утврдени во Матрица, да им се помогне во нивните напори за одржување на нивната благосостојба и стандардите на живеење кои преовладувале пред проектот. Оние кои илегално поседуваат земјиште нема да бидат

компензирани за загуба на земјиште, но ќе добиваат надомест за загубата на други средства кои беа утврдени на сопствените финансии и за загуба на приход, така што тоа, исто така, помага во нивните напори да се задржи нивната благосостојба. Детални мерки треба да се спроведат (ако има) ќе бидат утврдени врз основа на пописот и социо-економско анкетно истражување да се вршат кога Акционен план за раселување е развиен.

-Засегнатит е лица од проектот ќе бидат известени за имплементација на распоредот на проектот и ќе бидат консултирани во однос на принципите на откупот на земјиштето и губење или оштетување на средства.

- Отштета за средства, како што стои култури, дрвја, огради и киосци, и губење на приход, вклучувајќи губење на жетва, ќе бидат минимизирани и каде што неизбежно, ќе бидат компензирани без оглед на правниот статус на сопственост во согласност со Матрица предвидени во оваа Рамка за управување.

Оваа рамковна политика за преселување се однесува на рехабилитација на патни правци финансирани од проектот за рехабилитација на патот. Ако е потребна експропријација, примена на постапка за експропријација ќе биде развиена во согласност со македонското законодавство (врз основа на наодите и евиденција на Елаборатот за експропријација), како и Акционен план за раселување (АПР) по оваа Рамка за принудно раселување и ОП 4.12 Принудно раселување.

3. Надомест за подобност и права

Процесот на создавање на Матрица ги следат процедурите на СБ за критериумите за квалификуваност, сите лица / семејства со или без законско право на својот имот се подобни за надомест на штета.

Три типа на луѓе кои можат да бидат погодени од земјата во процесот на набавување:

1) Оние кои имаат формални законски права на земјиштето (вклучувајќи вообичаени и традиционални права признаени според националните закони);

2) Луѓето кои немаат формални законски права на земјиште во времето на пописот, но кои имаат тврдат дека земјата, која е призната или препознатлива со националните закони или

3) Оние кои немаат препознатливо законско право или право на земјиштето кое тие го заземаат.

Надомест на права за различни категории на подобни лица и имот (својства) се сумирани во следната табела.

Табела 3 Матрица за остварување на права

Категорија на засегнато население	Имот	Вид на право/имот/загуба засегната од проектот	Остварување на право	Процес и специфични услови	Забелешки
Сопственик (1)	Земјиште	Губење на дел од земјоделско земјиште, а остатокот од парцелата е остварлив	Регистрација на земјишни парцели според македонското законодавство, пред експропријација, без трошоци Паричен надоместок за засегнатото земјиште со трошок за замена (еквивалентно на пазарната вредност на имотот, доволно да ги замени изгубените средства и да ги покрие трошоците на трансакција)	Трансфер на правото на сопственост преку пријателска спогодба за време на процесот на експропријација.	Губење на земјиште и/или земјоделско земјиште не се очекува, бидејќи патните правци ќе бидат само рехабилитирани.
Сопственик (1)		Губење на дел од земјоделско земјиште, остатокот од парцелата не е употреблив	Регистрација на земјишни парцели според македонското законодавство, пред експропријација, без трошоци Паричен надоместок за сето засегнато земјиште со трошок за замена или Парцела со слична големина и карактеристики, со сигурен статус за закуп	Трансфер на правото на сопственост преку пријателска спогодба за време на процесот на експропријација.	Губење на земјиште и/или земјоделско земјиште не се очекува, бидејќи патните правци ќе бидат само рехабилитирани.
Закупец (1)		Помош при закуп на алтернативно земјиште/имот за повторна употреба	Изнаоѓање на алтернативна локација со слични карактеристики дадени за користење со сигурност за закуп	Губење на земјиште и/или земјоделско земјиште не се очекува, бидејќи патните правци ќе бидат само рехабилитирани.	
Сопственик (1)	Деловен имот	Загуба на бизнис и / или закуп	Надомест за загуба на приход настаната како резултат на раселувањето, вклучувајќи секакви отстапувања во средствата за живот	Надоместок за губење на бизнис/кирија не е предвиден со македонскиот Закон за експропријација.	Губење на деловен простор (бизнис и/или изнајмување) не се очекува, бидејќи патните правци ќе бидат само рехабилитирани.
Сопственик / Закупец (1)	Постојани култури	Загуба на годишни култури	Право за жетва на култури или Паричен надоместок за годишни култури со вредност за замена	Паричен надоместок за можни култури ако годишните култури не можат да се берат во периодот на најава.	Губење на постојани култури не се очекува.
Барање за сопственост (2)	Земјиште	Загуба на земјиште	Паричен надоместок за засегнатото земјиште со трошок за замена	Обезбедување помош за пренос на сопственост во нивно име	Губење на земјиште и/или земјоделско земјиште не се очекува, бидејќи патните правци ќе бидат само рехабилитирани.
Нема препознатливо законско право или барање (3)	Земјиште	Загуба на земјиште	Без паричен надоместок за засегнатото земјиште со трошок за замена		Губење на земјиште и/или земјоделско земјиште не се очекува, бидејќи патните правци ќе бидат само рехабилитирани.

4. Консултациите со јавноста, учество и објавување на документите

Засегнатите граѓани од засегнатите подрачја, претставниците на општините и граѓани од селата ќе бидат информирани за проектот/тите и ќе биде побарана нивна помош во спроведувањето на пописот на погодените имоти.

Целта на оваа програма е рехабилитација на горенаведените патни правци, без потреба за дополнително стекнување со земјиште и преселување, граѓаните можат да добијат повеќе информации за активностите на проектот преку одговорното лице од Јавното претпријатие за државни патишта, на подолу дадените контакт информации.

Контакт информации:

Г-ѓа. Билјана Тодорова

Јавно претпријатие за државни патишта

Ул.Даме Груев бр. 14

1000 Скопје, Македонија

Тел: +389(0)2 3118-044

Факс: +389 (0)2 3220-535

е-пошта: biljanal@roads.org.mk

Интерент страна: www.roads.org.mk

5. Механизам за жалби

Начинот на регистрирање на жалбите ќе биде утврден од страна на Инвеститорот-ЈПДП. Инвеститорот ќе биде одговорен за навремено постапување по жалбите. Треба да биде можно да се регистрираат жалбите во седиштето, Интернет страниците и брошури подготвени за информирање на населението за процесот. Жалбата важи и за сите останати прашања, а не само за социјалните заштитни мерки поврзани со ова прашање, како што се: неправилно отстранување на смет, бучава, распоред на градежните работи што не одговара на околните жители, итн.

Јавното претпријатие за државни патишта веќе има добро воспоставен систем за одлучување по жалби. Населението засегнато од проектот ќе биде во можност да ги поднесува жалбите директно со ЈПДП или Изведувачот во писмена форма (примерок од образецот за жалби е даден во Прилог 1 на оваа Политика за раселување), како прелиминарен, вонсудски осврт и спогодна, со вклучување на ЈПДП и надлежните служби на Владата.

Секоја жалба ќе биде забележана во регистар со следниве информации:

- опис на жалбата,
- дата на прием како потврда за подносителот,
- опис на преземените дејствија (истрага, корективни мерки), и
- Дата на разрешување и затворање / давање на повратна информација до подносителот.

Сите жалби ќе бидат евидентирани во регистар и ќе им се доделува број, ќе бидат признавани во рок од седум (7) дена, и следени сè додека не се затворат.

ЈПДП ќе ги направи сите напори за решавање на добиените жалби. Доколку ЈПДП не е во можност да одговори на проблемите со итни корективни мерки, ќе биде идентификувана долгорочна корективна мерка. Подносителот на жалбата ќе биде информиран за предложените корективни мерки и следење на истата во рок од 15 дена од денот на прифаќање на жалбата.

Доколку ЈПДП не е во можност да одговори на конкретно прашање актуелизирано преку механизмот за поплаки или ако не е потребно преземање мерки, тогаш ќе обезбеди детално објаснување/образложение во врска со тоа. Одговорот исто така ќе содржи објаснување за тоа како поединецот/субјектот кој покренал жалба може да продолжи понатаму во случај резултатот да не е задоволителен.

- Доколку подносителот на жалбата не е задоволен со спроведената корективна мерка и/или образложението за тоа зошто не е потребна корективна мерка, жалбата ќе биде насочена кон Комисија за жалби. И по еден претставник од секоја општина засегната со проектот, избрани од страна на претставници на општината;

- Покрај тоа, доколку е потребно, комисијата може да вклучи претставник од Министерството за транспорт и комуникации.

Комисијата ќе ја преиспита постојната корективна мерка и/или образложението за тоа зошто не е потребна мерка и ќе преиспита алтернативи за решавање на жалбата на задоволителен начин.

Употребата на спогодбен механизам за управување со жалбите не го спречува оштетеното лице да прибегне кон правда во било кој момент од процесот. Поплаките треба да бидат доставени на адресата дадена подолу.

Во согласност со Законот за експропријација ("Службен весник на Република Македонија" бр. 95/12, 131/12, 24/13), сите нерешени поплаки можат да бидат обжалена од страна на засегнатата страна преку второстепена комисија на Владата на Република Македонија, против решението донесено од страна на органот за експропријација, во рок од осум (8) дена од денот на прием на решението. Против решението на второстепена комисија на Владата на Република Македонија може да се поднесе тужба до Управниот суд. Одлуката на Управниот суд е задолжителна и извршна.

6. Мониторинг и известување

6.1 Мониторинг

Мониторинг мерките се креирани да издржат при минимални средства за живот и животниот стандард на раселените лица да се врати на нивото од пред почнување со проектот.

Одделението за заштита на животната средина и социјалните аспекти при Јавното претпријатие за државни патишта (ЈПДП) ќе следи дали процесот соодветно се спроведува.

Во следната табела е претставена листа на показатели што ќе се соберат за време на траењето на проектот.

Табела 4 Мониторинг показатели

Показател	Извор на информации	Фреквенција
Влезни показатели		
Севкупни трошоци за експропријација и надомест (доколку има)	Финансиски податоци	Квартален
Број на засегнато население по категории (доколку има)	Попис и управување со жалби	Квартален
Излезни показатели		
Број на договори за поединечен надомест потпишан во периодот (доколку има)	Систем за управување со податоци	Месечен
Број на лица што примиле паричен надоместок во периодот со распределба според типот на надомест и според класа на износите (доколку има)	Систем за управување со податоци	Месечен
Број на договори за поединечен надомест потпишан во периодот (доколку има)	Систем за управување со податоци	Месечен
Број на домаќинства што одгледуваат земјоделски производи за лична потрошувачка во ситуација после преселувањето наспроти ситуацијата од пред преселувањето (доколку има)	Систем за управување со податоци	Квартален

6.2 Известување

ЈПДП ќе обезбеди периодични мониторинг извештаи, а потоа годишни, за време на траењето на проектот, како дел од годишниот извештај што се доставува до Светска банка.

7. Структура на План за раселување

За проектот ќе биде подготвен План за раселување врз основа на рамката за надоместок за раселување. План за раселување ќе биде формулиран од страна на клиентот, со утврдување на процедурите што ќе се следат и мерките што ќе се преземат за правилно раселување и компензација на засегнатото население. АПР мора да го идентификува целиот опсег на население засегнато од проектот и да го оправда нивното раселување по разгледување на алтернативи кои би го минимизирале или избегнале раселувањето. АПР посочува подобни критериуми за засегнатите страни, утврдува стапки на надоместок за изгубениот имот и дава опис на нивоата на помош за релокација и реконструкција на засегнатите домаќинства. Акциониот план за раселување треба да содржи:

- Евиденција на сите мерки преземени за намалување на откупот на земјиште и влијанијата од преселувањето преку промени во дизајнот на проектот.

- Идентификување на клучните чинители и спроведување на значајни консултации со нив во врска со проектот и ефектите од преселувањето. Идентификување на сите ранливи групи кои би имале потреба од посебна помош и консултирање со нив.
- Спроведување на попис на засегнатото население. Воспоставување на основни приходи и трошоци. Консултирање со агенциите (на централно, како и на локално ниво) одговорни за откуп на земјиштето, замена на земјиштето, проценка на имот, како и стапки на надомест.
- Преглед на закони, регулативи и директиви кои се однесуваат на откупот на земјиште, преселување и надомест на штета. Подготовка на матрица за остварување на права со преглед на сите ефекти од постојан како и од привремен откуп на земјиште. Воспоставување на критериуми за квалификуваност за помош при раселување и придобивки за погодените домаќинства.
- Изготвување на рамка за учество на засегнатото население. Целото засегнато население треба да биде полнозначно консултирано при изготвување на правата и спроведувањето на откупот на земјиште и раселувањето. Изготвување на институционална рамка што ги одредува одговорностите за обезбедување на надоместок, спроведување на релокација на работата, преземање на одговорност за обновување на приход, вршење надзор, управување и следење на спроведувањето на откупот на земјиште, замена на земјиштето и активности околу раселувањето.
- Подготовка на план за мониторинг и евалуација, идентификувајќи ги одговорностите, временската рамка и клучните индикатори. Одредување на временска рамка за мониторинг и известување.
- Изготвување на временски план за спроведување на откуп на земјиште и раселување во врска со договорениот план за имплементација на проектните компоненти, прикажувајќи како засегнатото население ќе биде компензирано пред вистинското стекнување со засегнатото земјиште или пред уривање на било која од засегнатите структури.
- Подготвување на поединечен буџет. Подготовка на индикативен откуп на земјиште и трошоци за раселување (доколку има). Подготовка на буџетска распределба и тајмингот. Наведување на изворите на финансирање и процесот на одобрување. Изготвување на годишна проценка на буџетот за раселување од страна на главната категорија на трошоци.

Сите горенаведени точки за одделните План за раселување ќе бидат подготвени за рехабилитација на патните правци во рамките на првата година на проектната програма, каде не се очекува откуп на земјиште и раселување, така што План за раселување соодветно ќе се менуваат и подготвуваат.

8. Заклучок

Изготвувањето на оваа Рамковна политика за раселување има цел да даде насоки за понатамошни мерки и да осигура дека населението кое е раселено и засегнато од проектот (ако има такви) ќе има придобивките од истиот. Принудното раселување треба да се третира како составен дел на проектирањето и треба да се решава од најраните фази на подготовка на проектот од страна на одговорните субјекти, а во согласност со националното законодавство и барањата на Светска Банка.

Прилог 1: Образец за жалби
Образец за жалби по План за раселување

Образец за жалби	
Бр. на референца:	
Име и презиме	
Контакт информации:	По пошта: Ве молиме наведете поштенска адреса _____
Ве молиме наведете на кој начин сакате да бидете исконтактирани (по пошта, по телефон, по е-пошта)	По телефон: _____
	По е-пошта _____
Јазик за комуникација	[Македонски] [Други: _____]
Опис на случајот или жалбата:	
Што се случило? Каде се случило?	
Кому му се случило?	
Како резултирал проблемот?	
Датум на случајот/жалбата	
Еднократен случај/жалба (дата _____) Се случило повеќе пати (колку пати? _____) Тековно (проблем со кој се соочувате во моментот)	
На кој начин би сакале да се реши проблемот?	
Потпис: _____	Дата: _____
Ве молиме доставете го образецот до:	
Билјана Тодорова	Јавно претпријатие за државни патишта
Тел: + 389 (0)2 3118-044 лок.119	ул.Даме Груев бр.14
Факс:+ 389 (0)2 3220-535	1000 Скопје, Македонија
е-пошта: biljanal@roads.org.mk	